Franjo Krajačić

OMLADINA BRIBIRA

O naprednom omladinskom pokretu u Bribiru dosad je pisano u raznim radovima i raznim edicijama. Međutim cjelovit prikaz ovog pokreta još nije napravljen, pa će i ovaj prilog samo upotpuniti opis razdoblja ili oblika djelovanja o kojima do sada nije pisano, a to se pretežno odnosi na ratne 1942, 1943, 1944. i 1945. godinu.

Iz do sada objavljenih radova pretežno Andrije Tusa[1], a potom Stipe Tonkovića[2], šire je obrađena omladinska organizacija i njeno djelovanje u prve dvije ratne goidine (1941. i 1942), a Mladen Plovanić je u svom opsežnijem radu analizirao starosno-sociološko-političku strukturu sudionika NOB-a u Vinodolu 1941. godine, posebno za svaku doratnu općinu pa tako i bribirsku, iz čega su vidljivi i odgovarajući brojčani pokazatelji i za omladinu.[3] Dakako, i drugi su se autori, u okviru tema koje su obrađivali, doticali omladinske aktivnosti u mjeri koju je obrađivana tema uvjetovala.

Prema tome je i ovaj rad samo nastavak i poneka dopuna ranije objavljenih radova što ne znači da je ova tema i potpuno iscrpljena. Ovaj put je učinjen korak naprijed, pa valja očekivati da će budući autori i dalje upotpunjavati, produbljivati i proširivati istraživanje ovog pokreta i time još više obogatiti njegovu sveukupnu, dakako i znanstvenu obradu.

Radi lakšeg razumijevanja kasnijeg ratnog razdoblja o kojem će ovdje biti riječ, rezimirat ćemo u najkraćim crtama do sada objavljene prikaze.

Organiziranije obuhvaćanje omladine u naprednom pokretu započelo je prvih godina doratnog desetljeća. Nosioci te aktivnosti su bili bribirski komunisti, koje je predvodio Toma Strizić, a koji su u raznim organizacijskim oblicima sve uspješnije usmjeravali svoj rad na bribirske omladinske redove, tako da je bribirska omladina bila u neposrednom doratnom razdoblju pod vrlo jakim naprednim (marksističkim) idejnim i političkim utjecajem.

Okupljena pretežno u i oko Narodne čitaonice, hrvatskom narodnom pokretu, sportskom klubu, sindikalnim i sličnim organizacijama ili pak na druge načine bribirska je omladina spremno dočekala ratno razdoblje uključujući se od prvog dana u velikom broju u redove pripadnika NOB.

Predvođena bribirskim komunistima, među kojima su, uz druge, već iskusni i istaknuti mladi članovi KPH (Blaž Kalafatić i Josip Skočilić Kurilo), znatno je pridonijela potpunom ostvarivanju idejno-političke akcije usmjerene na razbijanje doratnog križarskog društva, sastavljenog pretežno od mladih Bribiraca od kojih je većina već 1941. ili u prvim mjesecima 1942. godine pristupila jedinicama NOV i PO. (U Bribiru je ova križarska organizacija bila jedina koja je u razdoblju od 1935. do 1939. godine okupljala stanoviti broj Bribiraca, dakako pod rukovodstvom nekih svećenika. Drugih vjersko-političkih ili građansko-političkih omladinskih organizacija nije u Bribiru bilo, a u doratno doba nije bilo ni pokušaja da se one osnuju.) Isto

je tako nedugo nakon uspostavljanja NDH, opet pod rukovodstvom i po uputama bribirskih komunista, potpuno onemogućeno djelovanje usmjereno početkom ljeta 1941. godine na čvršće organiziranje i sustavnije uključivanje bribirske srednjoškolske omladine u ustaške omladinske organizacije.

Tada, a to je bilo u vrijeme priprema za osnivanje partizanske jedinice na Viševici, u redovima bribirske omladine, prije svega onog (nemalog) dijela koji je na razne načine bio uključen u politička zbivanja i djelovanja, samo je antifašistička politička odnosno idejna aktivnost mogla naići na svesrdno prihvaćanje velike većine mladih u Bribiru.

Korijene takva stanja valja tražiti u dugogodišnjoj doratnoj djelatnosti bribirskih komunista. Oni su u redovima mladih imali već iskusne i provjerene aktiviste kao što su bili Franjo Antonić Dogljač, Josip Dorić, Josip Krajačić Beli, Srećko Mureta, Ivan Skočilić, Božo Spoja, Filip Veljačić, a ubrzo i mnogi drugi.

Sve do tada, a to znači do kolovoza 1941, u Bribiru nema organizacije SKOJ-a, ali je omladina organizirano uključena u raznolike oblike djelovanja, i to vrlo uspješno. Tada se osniva omladinska četa (ilegalna) i s njom prva skojevska organizacija. Oni će biti sve do početka 1942. nosioci organizirane, vrlo uspješne djelatnosti bribirske omladine u okviru NOB.

Oblici i sadržaj djelovanja SKOJ-a, omladinske čete, odnosno omladine u cjelini bili su vrlo raznoliki — od kurirskih dužnosti, pa prikupljanja i prenošenja raznovrsnih potrepština za partizansku jedinicu, propagiranja NOP-a, njegovih zadaća i ciljeva, održavanja veza s aktivistima susjednih mjesta pa sve do samostalnih borbenih (diverzantskih) akcija. U tim je aktivnostima uključeno više od 100 omladinaca i omladinki, od kojih su oko 25 položili još u Bribiru, dakako ilegalno, partizansku zakletvu posljednjih dana studenog 1941. godine. (Tada je to bio događaj od izuzetnog značenja.[4]) Te je godine preko 40 omladinaca u partizanskim jedinicama.

Jednakim intenzitetom nastavljena je djelatnost i 1942. godine. Već u prvim mjesecima 1942. organizacija SKOJ-a znatno je proširena i ojačana. Osnovana je i organizacija Saveza mlade generacije (SMG), pa je time omladinska četa prestala i postojati. Najveći dio članova omladinske čete otišlo je u partizanske jedinice osim nekolicine, koji su ostali da pomognu na stvaranju novih kadrova za rad u ilegali (na okupiranom dijelu Bribira). Tim, u dobroj mjeri novim oblicima djelovanja, znatno su pridonijeli Josip Đerđa, koji je 25. siječnja 1942. došao iz Novog u bribirsku partizansku četu i Boris Majer, aktivist SKOJ-a, koji je nešto kasnije došao iz Zagreba.

Pristupilo se organizacijskom ustrojstvu SKOJ-a među omladinom u bribirskim selima, pa je i dogovoreno da se formira skojevska grupa posebno za Bribir-zapad a posebno za Bribir-istok.

Za sekretara skojevske grupe zapadnog dijela Bribira izabrana je omladinka Pavica Kombol, a za sekretara skojevske grupe istočnog dijela Bribira izabran je omladinac Ivan Kršul Pintar. Skojevska organizacija naglo se širi ulaskom sve većeg broja provjerenih omladinaca i omladinki pa je nastala potreba da se skojevska grupa Bribir-zapad razdvoji na dvije grupe i to: skojevska grupa Jargovo, koja pokriva sela Jargovo, Podugrinac, Sv. Mikula i Kosavin i skojevska grupa Podskoči, koja pokriva sela Podskoči, Podgori, Kričina.

Sekretar skojevske grupe Jargovo ostaje Pavica Kombol, a sekretar skojevske grupe Podskoči postaje Kate Saftić. Katu Saftić ubrzo na dužnosti sekretara zamjenjuje Mica Saftić, jer ona odlazi na drugu dužnost. Tako Mica Saftić ostaje na dužnosti sekretara dugo vremena.

U drugoj polovici 1942. godine rukovodstvo KP i SKOJ-a donosi odluku da se oforme dva rajonska komiteta SKOJ-a u Bribiru zbog otežanih uvjeta rada, povećanog priliva novih skojevaca i razasutosti naselja. Tako su koncem srpnja 1942. oformljeni: rajonski komitet SKOJ-a za zapadni dio Bribira sa sekretarom Pavicom Kombol i rajonski komitet SKOJ-a za istočni dio Bribira sa sekretarom Marijom Strizić.

U partizanske jedinice stalno odlaze novi i novi mladi ljudi obaju spolova. Vrlo često oni, koji su bili prokazani od neprijateljskih doušnika ili im je zaprijetila opasnost da budu otkriveni i uhapšeni od neprijatelja.

Okupator se osjeća sve nemoćnijim da obuzda revolt podjarmljenog naroda. Omladina razbacuje letke, piše parole, skuplja hranu, obuću, odjeću, lijekove i ostali sanitetski materijal.

Po sjećanju tadašnje omladinke Milke Dražić, u umnožavanju letaka pomagao je mnogo Dragan Frančišković, bankarski službenik, koji se 1941. godine sklonio u Bribir i nastanio u kući Brozović u selu Dragaljin. On je imao pisaći stroj na kojem je umnožavao partizanske letke i ostali propagandni materijal namijenjen narodu, a pogotovo neprijateljskim vojnicima.

Omladina pored redovitih akcija preuzima na sebe i pomoć u obradi zemlje i sakupljanju ljetine porodicama čiji su članovi bili u partizanima. Pred neprijateljem sakupljana su i razna dobra. Jedne od takvih akcija sjeća se Ivan Veljačić Rupeta. U ožujku 1942. zajedno s Ivanom Skočilićem izvršavao je zadatak sakrivanja kotlova za kuhanje rakije, kako ih okupator ne bi oduzeo. Izvršavajući zadatak naišli su na grupu žandara u blizini kuće Ivana Skočilića. Žandari su stali pucati, ali su oni uspjeli umaknuti. Tom prilikom lakše je ranjen Ivan Veljačić.

U travnju 1942. pored mnogih omladinaca u partizanima se nalaze i omladinke: Anka Skočilić, Anka Krajačić, Mica Kombol, Andrina Stanić, Nada Tonković, Milka Dražić, Johana Stanić i druge. Dio omladine koja organizirano radi u pozadini organizira natjecanja u postizanju čim boljih rezultata. U štalama se tada ističu svojom aktivnošću: Vera Šimac, Regina Pancić, Josip Brozović, Josip Krajačić General, Josip Mavrović, Branka Kršul, Marica Krajačić Generalka, Josip Veljačić, Stjepan Spoja, Branka Arbanas, Mica Arbanas, Jelka Krajačić, Irena Skočilić, Ane Veljačić Zebica, Mica Šimac Markova, nešto kasnije uključuju se Ane i Marija Veljačić — Stipine, Mica i Kate Veljačić — Španove, Ane i Jelka Mureta, Marija Svetić, Mica Skočilić, Ane Skočilić — Stipanova, Slavica Kalafatić, Anica Žvanović, Ljubica Spoja i drugi.

U partizanima su već bili stariji omladinci: Josip Krajačić Beli, Mihovil Krajačić, Josip Jurčić, Vinko Pancić, Ivan Skočilić, Ivan Veljačić Rupeta, Berto Ligatić, Mate Antonić,, Josip Skočilić Rukavina, Stjepan Skočilić Solde, Mihovil Kršul, Josip Skočilić Jakovljev, Mihovil Plovanić i drugi.

Omladina Bribira posebno pamti datum 10. ožujka 1942. kada je u masovnom hapšenju stanovnika Bribira uhapšeno 35 omladinaca i omladinki. Važno je spomenuti da je tog dana među uhapšenim omladincima bio i Josip Dorić, istaknuti omladinac, komandir omladinske čete 1941. godine u Bribiru

(koja već tada nije postojala). Svi uhapšenici odvedeni su u zatvor u Novi, a odatle u koncentracioni logor Bakar, pa u Italiju. Josip Dorić nastavio je aktivnost i u koncentracionom logoru Bakar okupljajući omladince da bi im prenosio vijesti izvana prispjele u ponekom paketu ili po novopridošlom zatvoreniku, a posebno da održava moral među logorašima. Ovo masovno hapšenje omladine i naroda od strane talijanskog okupatora bila je jedna od prvih masovnih represalija okupatora nad stanovništvom.

Ne možemo a ne spomenuti hapšenja omladine i u ranijem razdoblju, kao npr. 12. kolovoza 1941. uhapšeni su i zatvoreni omladinci Ivan Skočilić, Josip Krajačić Beli, Ivan Čor. Zatim su 29. rujna 1941. uhapšeni i zatvoreni Anka Krajačić, Mica Krajačić, Franjo Krajačić, Ivanka Veljačić, Irena Skočilić. Dana 18. listopada 1941. uhapšeni su i osuđeni zbog suradnje s partizanima omladinci Ivan Brnjac i Vlado Antonić iz sela Podgori. Poslije 20. studenog 1941, kada su partizani ubili Antona Saftića iz sela Podskoči zbog izdajničkog rada u korist ustaša i Talijana, uhapšeno je mnogo osoba među kojima su bili omladinci Ivan Mureta, Slave Mureta, Ivan Tus i još neki.

Teror neprijatelja samo je razbuktavao revolucionarni duh kod omladine i sve veću privrženost oslobodilačkom pokretu. U proljeće 1942. godine omladina Bribira organizirana u Savezu mlade generacije već čini jedinstvo fronta i pozadine, što se posebno manifestiralo na mitingu omladine održanom u Bribirskoj šumi, predio Potošca, 9. svibnja 1942. godine. Veliki broj omladine Bribira došao je zorom na mjesto utvrđeno za miting probijajući se bespućem, kako bi izbjegli opasnost od eventualnih zasjeda talijanske vojske. Na mitingu su govorili Josip Skočilić, Vinko Strizić, Nada Antonić i Andrija Stanić. Ovo je prvi put da se sastao veliki broj omladine na jednom mjestu. Mnogi su bili iznenađeni spoznajom tko je sve uključen u partizanski pokret, jer zbog konspirativnosti za mnoge se nije znalo da surađuju s pokretom. Na mitingu je bilo prisutno oko 80 omladinaca i omladinki iz Bribira. Bila je to po sadržaju rada i po masovnosti svojevrsna prva konferencija Saveza mlade generacije Bribira.[5]

Nedugo zatim 18. svibnja održan je još jedan miting u Brezama sada omladine Bribira, Ledenica, Zagona, Krmpota i Novog. Ovaj miting je imao karakter kotarskog okupljanja mladih. Miting nije završen prema planu, prekinulo ga je nadiranje neprijatelja. Neposredno poslije mitinga Breze su spaljene. Ovog se mitinga sjeća posebno omladina sela Kičeri, jer je uz njega vezan jedan uzbudljiv događaj.

U kući Rafe i Filipa Strizića održavao se sastanak omladine Kičera 17. svibnja 1942. godine. Na sastanku je bio prisutan kao skojevski aktivist Vinko Strizić Skonala, tada već član KP. Talijanska vojska naišla je u selo, svi su uspjeli pobjeći, ali su Vinka uhvatili talijanski vojnici. Vezali su ga i vezanog odveli do kamiona na cesti ispred kuće Ivana Strizića s namjerom da ga povedu u talijansku komandu. Vinko je iskoristio trenutak nepažnje vojnika, skočio iz kamiona i pod kišom tanadi od pucnjave talijanskih vojnika uspio je pobjeći. Idućeg dana našao se na mitingu u Brezama, skoro direktno iz ruku neprijatelja. Od omladine Kičera on je jedini stigao na miting, dok ostali bojeći se zasjeda nisu došli. Pored njega na mitingu iz Bribira su bili još Ivan Kršul, Katarina Stanić, Milka Dražić. U proljeće 1942. godine na sastanke u Kičeri dolazili su najčešće Vinko Pancić, Ivan Pancić, Ivan Kršul Pintar.

Danas se sjećaju na te dane tadašnji omladinski aktivisti: Franka Kršul, Kate Kršul, Jelka Strizić i u sjećanju navode koji su od omladine bili aktivniji, pa navode sljedeće: Juraj Strizić, Jelka Strizić, Stanko Strizić, Franka Kršul, Kate Kršul, Anka Barac, Franka Kaliman, Marija Taraš, Danica Tonković, Mica Tonković, Stipe Tonković, Milka Strizić, Mica Strizić, Juraj Kaliman, Vinko Strizić, Rafa Strizić, Anka Strizić, Ivka Tonković, Dragica Barac, Vinko Strizić Anušić, Tone Strizić, Mica Antonić i drugi. Sastanci su najčešće održavani u kućama Lojze Šimčića, Vinka Strizića i Rafe Strizića.

Za 1. svibnja 1942. godine po prvi put se pale kresovi na rubu uzvisine iznad Bribira.

Nastava u osnovnoj školi prekinuta je 16. svibnja 1942. godine. U sačuvanim dokumentima arhive NDH nalazimo da veliki župan obavještava Ministarstvo nastave, odjel za pučku nastavu NDH, sljedeće:

»U zadnje vrijeme polazak djeci u školu nemoguć je radi čestog oružanog napadaja odmetnika, ne samo po noći nego i po danu, kao i oružana obrana vojske, koja se u Bribiru nalazi. Kod ovakvih prilika djeci je ugrožen život dolaskom u školu, osim toga sama škola u središtu mjesta Bribir kraj neprestanih napadaja i obrane izložena je opasnosti za vrijeme obuke zajedno sa učiteljstvom i školskom djecom, pa je daljnje održavanje obuke u ovako pogibeljnim prilikama nemoguće.«[6]

U svibnju u Bribiru je osnovan odbor SMG. U skojevskim grupama Bribira bilo je tridesetak omladinaca i omladinki, pored onih koji su otišli u partizane i tamo sačinjavali skojevsku organizaciju.

Ako se uzmu mladi čija starosna dob nije prelazila 25 godina, onda ih je već tada bilo što u zatvorima i logorima, što uključeno u rad u pozadini, a što u partizanskim jedinicama više od 250. To je predstavljalo snagu na kojoj je počivala duboka vjera u opravdani cilj. Herojstvo omladine bilo je zadivljujuće, mnogi od njih su radije išli u smrt nego neprijatelju u ruke. Na zadatak u Bribir upućeni su iz šume 26. listopada 1942. Josip Kršul i Anka Krajačić. Istog dana upali su u talijansku zasjedu na mjestu zvanom Pokojišća iznad Bribira. Da ne padnu Talijanima u ruke trčeći se upute prema provaliji. Josip Kršul uspijeva doći do ruba provalije, skače dolje i ostaje na mjestu mrtav. Anka Krajačić u trku biva ranjena, pada na zemlju, tako da su je uhvatili talijanski vojnici. Zvjerski mučena u zatvoru ne odaje svoje drugove i drugarice. S njom zajedno pali su u ruke Talijana Franjo Dražić, Vinko Brozović i Josip Pipinić Ognjen.

Svi su oni dostojno obranili lik omladinca ne odavši ništa uz sve torture kroz koje su prošli u neprijateljskim rukama. Svi su ostali u zatvoru do kapitulacije Italije, rujna 1943.

Nešto kasnije omladinka Nada Antonić kao član Okružnog odbora AFŽ-a 27. siječnja 1943. opkoljena i uhvaćena u selu Podgori bježi iz ruku neprijatelja i pogiba od metaka talijanskih vojnika. Pored toga bezbroj je nezabilježenih herojskih podviga omladinaca i omladinki, koji su ginuli u jurišima i neravnopravnoj borbi s neprijateljem, često s pjesmom na usnama.

Bribir je u to vrijeme bio poluoslobođeni teritorij. Talijanska vojska bila je u centru Bribira opasana višestrukim linijama bodljikave žice, a sela razasuta po bribirskoj dolini u potpunoj su kontroli partizana, političkih aktivista, a posebno revolucionarno formirane omladine.

Ovakvo stanje omogućilo je da se 19. srpnja 1942. godine na inicijativu rukovodstva bataljona »Matija Gubec« organizira sljedeći miting na Lukovu u Bribirskoj šumi. Ovo je bio susret omladine kotara Novi i Crikvenice s partizanskom vojskom, a tako i međusobno. Miting je osim političkog dijela programa imao kulturni i sportski dio. Glavni govornik na mitingu bila je drugarica Anka Berus, a spominje se kao govornik i Milutin Baltić. Na mitingu je sudjelovalo više od 250 omhladine. Omladina je stizala na miting organizirana u povorkama s transparentima, pogotovo omladina slobodnog teritorija Ledenica, Zagona i Krmpota. Budući da je na ovom mitingu sudjelovala omladina dvaju kotareva, može se smatrati i kao prvi međukotarski miting.

Pored govora, pjesama i recitacija, te iznošenja raznih doživljaja iz partizanskog života, održana je i nogometna utakmica.[7] Omladina se vratila s mitinga na Lukovu vesela zbog još jedne uspješno održane manifestacije mladih, ponijela je sa sobom u sjećanju mnoge lijepe riječi koje su joj uputili partijski i skojevski rukovodioci i riješena da preuzme još veće zadatke vezane uz NOB-u.

Malo je bilo aktivnosti gdje omladina nije bila uključena. Prihvaćala se i šivanja odjevnih predmeta za partizansku vojsku. Jedna od takvih akcija organizirana je u selu Sv. Vid — šivanje partizanskih kapa sa zvijezdom petokrakom. U ovoj akciji sudjelovale su omladinke Stanka Stanić i Katarina Saftić Biškupova. Plele su zajedno s ostalim omladinkama rukavice, čarape i pulovere i u tome se natjecale koja će više učiniti. Punktovi za sakupljanje predmeta namijenjenih partizanima bili su u kući Jure Stanića i Josipe i Blanke Stanić.

U toku 1941. godine iz ovog dijela Bribira u partizane su otišli omladinci: Vlado Stanić, Pavao Stanić, Juraj Saftić, Rudolf Kombol. Omladina koja je ostala da aktivno radi: Josipa Stanić, Juraj Stanić, Ivan Kršul, Stanka Ugrin, njima se priključuju u toku 1942. godine: Katica Stanić, Stanko Stanić, Ivan Frković, Johana Stanić, Slavica Stanić, Blanka Stanić, Mica Stanić, Josip Ugrin, Grga Pancić, Katarina Saftić, Mladen Kršul i drugi.

Već u prvim danima ustanka organizacija KP imala je svoje simpatizere ili članove skoro u svim institucijama mjesta Bribir, o čemu je već pisano.

U prvoj polovini travnja 1942. godine Talijani su uhapsili omladinke Ljerku Mance, Zdenku Parac, Josipu Stanić. U koncentracioni logor u Italiju otpremili su Ljerku Mance, dok su Josipu Stanić i Zdenku Parac smjestili u centar Bribira, koji je bio okružen žicom. Sela Gradac i Dragaljin ostala su bez jedne od posebno aktivnih omladinki Ljerke Mance, međutim iza nje ostaju iz ovih sela aktivisti: Nada Tonković, Marija Brozičević, Vlado Brozičević, Josip Pipinić Ognjen, Josip Pipinić Pepićev, Franjo Jurčić, Milka Antonić, Mihajla i Bosiljka Mance, Mate Plovanić, Zlata Mikić, Ivan, Vinko i Josip Plovanić, Ljubica Mikić, Anica Pipinić, Branka i Anica Pipinić — Cistarove, Mate Jurčić, Jure Mazor, Dragica Ligatić, Jure i Jelka Jurčić, Ivan i Franjo Stipeč, Jure Kršul, Ivan Rapaić, Anton Vlastelić, Nikola Vlastelić, Milka Rapaić i drugi. Svratište za partizanske borce i aktiviste bilo je najčešće u kućama na rubu sela neposredno uz rub šume, a to su bile kuće porodice Marije Brozičević i porodice Nade Tonković. Za signal partizanima u dvorištu Marije Brozičević obješena haljina crne boje predstavljala je opasnost, a kada nije bilo ništa obješeno prolaz je bio slobodan.

Prvi koji su iz ovih sela otišli u partizane: iz sela Gradac Srećko i Mihovil Mureta, a iz sela Dragaljin Mladen Plovanić, Ivan Tonković i Josip Mureta Šut. Veza s aktivistima Selaca (a ona je bila vrlo aktivna) održavana je preko sela Jargovo. Ovom vezom dolazilo je iz pravca Selaca oružje, municija, hrana i mnoge druge potrepštine, a često i literatura i pošta iz viših partijskih foruma, još rane 1941. godine.

Iz sela Jargovo prvi omladinci otišli u partizane su: Mato Dorić, Josip Skočilić Kurilo, Božo Spoja, Stanko Kombol, Veljko Lončarić, Anka Skočilić. Iz sela Kosavin prvi od omladine otišli su u partizane Milka Dražić i Slavko Dražić. Ova dva sela zajedno sa selima Podugrincem i Sv. Mikulom čine najzapadniji dio Bribira pa će ovdje zajedno biti obrađivana. Pored navedenih, a po sjećanju Bože Spoje i Josipa Skočilića, posebno aktivni među omladinom bili su: Franjo Dorić, Mirko Dražić Čiča, Anka Dražić Patina, Stanko Dražić, a nešto kasnije: Ljubica Dorić, Pavica Kombol, Božica Skočilić, Mihovil Kombol, Franjo Dražić Cunjko, Pavica Spoja, Branka Dorić, Stanko Dražić Zec, Franjo Dražić Lepen, Slavko Dražić, Franjo Spoja i drugi.

U selu Jargovo bila je vrlo utjecajna organizacija Komunističke partije još uoči ustanka među mladima, zato je bilo i za očekivati da će omladina ovog sela činiti zapažena djela u organizaciji suradnje s partizanima i u raznim borbenim akcijama. Krajnji sjeverozapad Bribira čine sela Podgori i Kričina. Vezu s Crikvenicom održavala je omladina ovih sela preko brda zvanog Katlovo. To je najkraći put koji vodi u Ladvić, početak Crikvenice s planinske strane. Omladina ovog dijela Bribira pored održavanja veza i prenošenja materijala i raznih vijesti isticala se u pletenju čarapa, rukavica i pranju rublja i ostale odjeće za partizanske borce, na poljoprivrednim radovima, u šumi, na pomoći porodicama čiji su članovi bili u partizanima itd.

U aktivnostima su se isticali: Anica Antonić Zorina, Zora Antonić Šajinova, Anica Antonić Zetićeva, Marija Antonić Zorina, Katarina Brozičević, Anica Brozičević Krstica, Božica Kršul, Frane Požarić, Mare Čor (kasnije sudionik u maršu preko Bjelolasice), Anđelka Čor, Anica Čor Stipina, Ivan Kraljić, Franka Čor Vigina, Franka Čor Franičkova te mnoge druge. Prvi omladinci koji su pošli u partizane iz sela Podgora i Kričine: Vicko Brozičević, Petar Antonić, Mate Antonić, Branko Čor i Vlade Marušić. Sabirni punkt za otpremu dobara u partizane bio je kod Ivana Brozičevića.

Posebno mjesto u omladinskoj aktivnosti Bribira zaslužuje omladina sela Podskoči. Selo koje je smješteno u podnožju strme litice koja ga ujedno odvaja od šume bilo je najprikladnije za vezu s partizanima. Ovdje je također imala posebno jak utjecaj Komunistička partija s velikim brojem simpatizera a tako i svojih stalnih članova. Omladina ovog sela još u prvim danima ustanka aktivirala se u akcijama priprema za ustanak spremanjem krumpir u trapove u šumi Ravno, sakupljanju oružja i municije. Jedna grupa omladinaca radila je na sječi šume u srpnju i kolovozu 1941. godine, a veliki dio zarade koja je isplaćivana i u živežnim namirnicama odvajali su za prve partizane koji su došli na Viševicu. U toj akciji sudjeloavli su: Milan Mureta, Slavko Stipeč, Vinko Stipeč, Josip Mureta, Ivan Saftić, Ivan Mureta. Pored ovih omladinaca isticali su se: Marijan Stipeč, Kate Saftić, Ivan Saftić Miroškin, Ivan Tus, Josip Tus, Mirko Tus, Franjo Pećarić, Ivan Saftić Jerkov, Franka Tus, Mica Saftić i drugi. Zaslužuje da se posebno istakne da je ovo selo dalo 12 prvoboraca iz redova omladine. Samo iz jedne porodice su

4 prvoborca, od njih troje omladinaca — Josip Mureta, Milan Mureta i Slavko Mureta, zatim porodica Stipeč, koja je dala tri prvoborca od kojih su dva omladinca — Vinko Stipeč i Marijan Stipeč, zatim Ivan i Josip Mureta — Dionizovi, Vinko Tonković i Stjepan Tonković, Ivan Tus, Mirko Tus, Ivan Saftić.

Početkom kolovoza PK SKOJ-a organizira prvi skojevski tečaj u Drežnici, na kojeg je Okružni komitet SKOJ-a uputio pet skojevaca iz kotara Novi, među kojima je bio Juraj Kaliman iz Bribira.[8]

Već u rujnu 1942. godine održava se skojevski tečaj, kojeg sada organizira OK SKOJ-a u Drežnici. Na njemu je od bribirskih skojevaca sudjelovao Ivan Kršul Pintar, jedan među istaknutijim omladinskim aktivistima u Bribiru i sekretar skojevske grupe Sv. Vid, Ugrini i Kičeri (skojevska grupa istočnog dijela Bribira), u veljači 1942. godine.

U toku ljeta i jeseni 1942. godine SKOJ se omasovljava, pored toga osnivaju se novi odbori SMG u onim selima u kojima još nisu bili oformljeni. U proljeće 1942. oformljeni OK SKOJ-a razvija svoju aktivnost, a na dužnosti sekretara ovog komiteta nalazi se Vlado Car. U studenom 1942. godine kada je oformljen KK SKOJ-a za Novi organizacija SKOJ-a je u potpunosti organizaciono postavljena. Prvi sekretar KK SKOJ-a Novi bio je Srećko Mureta, a članovi iz Bribira pored Srećka Murete bili su Anka Skočilić Rikica, Vinko Pancić, iz Donjeg Zagona Joso Baričević, iz Breza Rude Komadina, a iz Novoga Dušan Krišković.

U Bribiru pogiba omladinac Josip Mureta Šut 31. listopada 1942. godine. Nakon dužeg odsustvovanja od roditelja, kao pripadnik pratećeg bataljona Glavnog štaba NOV i POH, dolazi kući da se javi roditeljima. Te noći talijanska vojska postavila je zasjedu po obronku šume nedaleko njegove kuće. Obaviješten od susjeda da su talijanski vojnici oko sela izašao je iz kuće i pokušao pobjeći u šumu. Ne znajući gdje su sve talijanski vojnici naišao je na zasjedu i pogođen metkom pada ranjen. Još živog su ga dovukli vojnici na jedan plato pored prvih kuća i tu mu je talijanski oficir ispalio nekoliko metaka u glavu. Ovaj prizor promatralo je nekoliko osoba, među njima i 9-godišnji dječak Josip Tonković, koji je izbezumljen dotrčao u svoje dvorište udaljeno desetak metara.

Među omladinom razvijeno je natjecanje, ovaj put pretkongresno, jer je trebao uskoro da se održi I. kongres omladine Jugoslavije. Za delegata na kongresu određena je omladinka Marija Brozičević, koja će na kongresu zastupati omladinu kotara Novi. Vrlo aktivna i pouzdana omladinka Marija s radošću prihvaća ovaj izbor i 28. i 29. prosinca nalazi se na kongresu omladine u Bihaću. Na ovom kongresu osnovan je Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ).

Marija Brozičević kasnije postaje borac Moslavačkog partizanskog odreda 16. vojvođanske divizije i ističe se na srijemskom frontu. Mnogi omladinci i omladinke iz Bribira borili su se u raznim jedinicama diljem Jugoslavije. U listopadu 1942. godine s grupom boraca iz primorsko-goranskih jedinica upućeno je u prateći bataljon Vrhovnog štaba nekoliko Bribiraca; Stanko Smojver, Božo Dika, Slavko Spoja, dok se u pratećem bataljonu još od njegovog osnivanja nalazio Vjekoslav Spoja. On je došao iz Srbije u sastavu prateće jedinice Vrhovnog štaba.

Stanko Smojver poginuo je lipnja 1943. pod Maglićem, a Slavko Spoja pogiba 11 .lipnja 1943. godine kod Lučkih Koliba nakon prelaska Sutjeske. Tu je bio ranjen i Božo Dika, ali je i dalje sve do kraja rata ostao u sastavu pratećeg bataljona.[9]

U opisu aktivnosti omladine Bribira nedostaje nam osvrt na grupu omladine u centru Bribira. Ona je djelovala u najtežim uvjetima, jer je jedino centar bio opasan bodljikavom žicom strogo kontroliranih ulaza i izlaza s posadom okupatorskih vojnika. Ipak je aktivnost omladine čije su porodice stanovale u centru bila jaka, kontinuirana i dinamična. Tu su za istaknuti: Josip Mršan, Josip Rogić, Zlatan Rogić, Nada Antonić, Đurđa Antonić, Božo Antonić i drugi. Redovito, kada je zadatak postavljen, partizanski leci osvanuli su po garnizonu okupatora, a isto tako i ispisane parole po zidovima kuća, da ne nabrajamo sve druge aktivnosti koje je omladina vodila. Skoro u svim akcijama vođenim u Bribiru sudjelovala je i omladina sela Poduljin. Najistaknutiji po zalaganju i hrabrosti su: Franjo Antonić Dogljač, Roko Martinčić, Toma Kalafatić, zatim Roko Kombol, Ivan Kombol, Johana Martinčić, Andre Martinčić, Josip Zlatić, Ivan Martinčić, Šimun Martinčić, Veseljko Krmpotić, Ivan Krmpotić, Juraj Kalafatić i drugi.

Vrlo brzo iza održavanja I. kongresa USAOJ-a, 2. siječnja 1943. u Slunju se održava prvo skojevsko savjetovanje Hrvatske na kojem skojevce kotara Novi predstavljaju Anka Skočilić Rukica i Srećko Mureta, prva organizacioni sekretar, a drugi sekretar KK SKOJ-a Novi. 20. ožujka 1943. formiran je KO USAOJ-a u koji je ušao Vinko Pancić iz Bribira, do tada član KK SKOJ-a Novi.

U ožujku 1943. godine uhapšena je veća grupa omladine u Štalama, koju je izdala Marija Buneta, talijanski doušnik. Uhapšene su: Anica Veljačić Zebica, Anica i Marija Veljačić — Stipine, Anica i Jelka Mureta, Marija Svetić, Slavica Kalafatić, Jelka Krajačić, Irena Skočilić, Anica Žvanović, Marija Jovanović, Marija Šimac i Ljubica Spoja. Odvedene su u zatvor Novi, zatim u koncentracioni logor Udine u Italiji, gdje su provele sve do kapitulacije Italije.

U koncentracionim logorima omladina nastavlja svoju aktivnost, sada u specifičnim uvjetima. Održavaju se tajni sastanci po barakama, čitaju vijesti tajno doturene u nekom paketu ili po novopridošlom logorašu, pjevaju se partizanske pjesme, štrajka se glađu kao protest protiv slabe ishrane, itd.

Bez omladinskog učešća nije se mogla zamisliti niti jedna akcija. Omladina je svuda bila najaktivniji sudionik, ako ne i nosilac akcije. 15. kolovoza 1943. godine na mjestu zvanom Lukovo u Bribirskoj šumi organiziran je miting vinodolske omladine. Na tom mitingu već se osjeća skori pad Italije. Ova manifestacija ima organiziraniji oblik od ranijih, a sudionici na njoj su već prekaljeni omladinci i omladinke.

Mnogi omladinci i omladinke pali su u borbama diljem Jugoslavije boreći se za slobodu. Od tihe bezazlene i razigrane mladosti postali su neustrašivi borci, u mnogim okršajima s neprijateljem bili su mu strah i trepet.

Do kapitulacije Italije poginuli su, redoslijedom pogibija, omladinci:

— Ivan Slavka Pećarić, rođen 1924. u selu Podskoči, poginuo 1942.
— Josip Ivana Mureta, rođen 1921. u selu Dragaljin, poginuo listopada 1942.
— Ivan Ludviga Stipeč, rođen 1924. u selu Podskoči, poginuo u rujnu 1942.

— Nikola Vicka Tus, rođen 1920. u selu Ugrini, umro od bolesti 1942.
— Josip Vinka Benić, rođen 1925. u selu Podgori, poginuo 1942.
— Nikola Mirka Brozičević, rođen 1922. u selu Gradac, poginuo u Jasenovcu
— Josip Franje Kraljić, rođen 1919. u selu Kosavin, uhapšen i strijeljan 1942.
— Josip Josipa Kršul, rođen 1922. u Štalama, poginuo 26. listopada 1942.
— Slavko Slavka Strizić, rođen 1922. u selu Gradac, poginuo travnja 1942.
— Mihovil Franje Krajačić, rođen 1921. u selu Štale, poginuo 1. siječnja 1943.
— Josip Josipa Pipinić, rođen 1922. u selu Dragaljin, poginuo 21. siječnja 1943.
— Stjepan Stjepana Skočilić, rođen 1918. u selu Štale, poginuo svibnja 1943.
— Stanko Vjenceslava Smojver, rođen 1923. u selu Podugrinac, poginuo svibnja 1943.
— Slavko Dragutina Spoja, rođen 1923. u selu Jargovo, poginuo 12. svibnja 1943.
— Josip Jurja Stanić, rođen 1921. u selu Ugrini, poginuo 21. svibnja 1943.
— Ivan Ivana Stipeč, rođen 1921. u selu Podskoči, poginuo svibnja 1943.
— Mihovil Ludviga Stipeč, rođen 1925. u selu Podskoči, poginuo ožujka 1943.
— Ivan Danijela Tonković, rođen 1922. u selu Kičeri, poginuo 27. ožujka 1943.
— Jakov Stjepana Tonković, rođen 1921. u selu Kičeri, poginuo 17. svibnja 1943.
— Franciska Stjepana Tus, rođena 1920. u selu Podskoči, poginula 15. lipnja 1943.
— Josip Jurja Tus, rođen 1925. u selu Podskoči, poginuo 17. svibnja 1943.
— Miroslav Vladimira Antonić, rođen 1921. u selu Podgori, poginuo 1943.
— Nada Nikole Antonić, rođena 1924, poginula 27. siječnja 1943.

Još nije nastupila kapitulacija Italije, a omladinski redovi prorijeđeni su velikim gubicima. Teror okupatora nad nedužnim stanovništvom divlja nesmanjenom žestinom. Talijani ubijaju svaku osobu koju zateknu na terenima izvan naseljenih područja i u za njih sumnjivim poslovima. Tako su u toku 1941, 1942. i 1943. do kapitulacije Italije poubijali sljedeće mlade ljude:

— Marija Bore Saftić, rođena 1924, poginula od talijanske bombe 1941.
— Katarina Antona Dorić, rođena 1917, ubijena 4. listopada 1942.
— Ljubica Stjepana Tonković, rođena 1919, ubijena 4. listopada 1942.
— Marija Blaža Krmpotić, rođena 1927, poginula od mine 15. rujna 1942.
— Božica Romana Pipinić, rođena 1922, ubijena 4. prosinca 1942.
— Katarina Ivana Čor, rođena 1921, ubijena 4. prosinca 1942.
— Katarina Stjepana Kalafatić, rođena 1921, ubijena 1943.
— Nikola Nikole Stipeč, rođen 1924, ubijen 1943.
— Marija Grge Tonković, rođena 1921, ubijena 21. ožujka 1943.

Kada su Talijani strijeljali Božicu Pipinić i Katarinu Čor, s njima je bila i nešto starija po godinama Ljubica Barišić, koja je također strijeljana, a Marija Klekovič je uspjela pobjeći. U neposrednoj blizini održavali su sastanak skojevci sela Podskoči, jer su se sastanci održavali vrlo često po šumarcima, gdje se smatralo da je manja mogućnost da padnu u ruke neprijatelju.

Po kapitulaciji Italije otvoreni su zatvori i logori i svi oni koji su uspjeli promaći njemačkim jedinicama, koje su već bile zaposjele sjevernu Italiju, vratili su se svojim kućama. U Bribir se vratilo mnogo omladine i ona je svojim prisustvom znatno omasovila omladinsku organizaciju, a time i SKOJ. Formirani po zatvorima i logorima Italije s iskustvom ranijeg ilegalnog rada omladinci i omladinke s posebnim žarom su prionuli radu za NOP, željni da iskale svoj bijes i mržnju prema fašizmu stečenu po zatvorima.

Kako je iz sela Štale bio veliki broj omladine po zatvorima i logorima njihov povratak omogućuje da se oformi skojevska grupa Štale. Ovu grupu sačinjavali su: Mica Krajačić, Jelka Krajačić, Franjo Krajačić, Irena Skočilić, Vera Šimac, Đurđa Antonić, Božo Antonić, Grga Pancić, zatim je primljena Anica Veljačić Zebica, Anica i Marija Veljačić — Stipine, Mica i Kate Veljačić — Španove, Anica Skočilić Stipanka, Anica Žvanović, Marija Šimac, Ljubica Spoja.

Jedan dio muške omladine odmah se priključio partizanskim jedinicama, dok je ženski dio omladine većinom ostao da radi u pozadini. Kako sada postoje po svim selima skojevske organizacije, formira se u Bribiru Općinski komitet SKOJ-a u kojeg ulaze: Đurđa Antonić, Mica Krajačić, Jelka Krajačić, Mica Saftić, Kate Saftić, Franka Tus, Božica Skočilić, Ljubica Dorić, Mica Antonić Zorina, Anđelka Čor, Milka Rapaić, Ivanka Veljačić, Slavica Stanić.

Nakon kratkog vremena u KK SKOJ-a odlaze: Đurđa Antonić, Pavica Kombol, pored njih u KK SKOJ-a su već bili: Srećko Mureta, Vinko Pancić, Ivan Saftić, Stipe Tonković i Andrina Stanić. Sada u Bribiru djeluje u svakom selu skojevska organizacija, omladinska organizacija i pored toga Općinski komitet SKOJ-a i Općinski odbor USAOH-a.

Iako dočekana sloboda nije dugo trajala, jer je na pomolu bio njemački okupator, valjalo je učiniti mnogo toga. Unutar omladinske organizacije sredinom rujna osniva se omladinska radna četa, koja broji oko 120 članova. Njen zadatak je bio: pomoć obiteljima boraca, pogotovo obiteljima poginulih boraca, zatim starima i nemoćnim, pomoć borcima NOV a tako i pozadinskim organima i organizacijama u izvršenju hitnih zodataka. Za komandira čete izabrana je Mica Krajačić, a za komesara Jelka Krajačić. Komandiri vodova bili su: Marija Tonković Juraska i Anica Pipinić Cistarova. Iz opisa formacije radne čete vidi se da je život i rad u ilegali te vječne borbe davao vojni pečat ili obilježje i ostalim nevojničkim organizacijama.

U selu Štale (»Abukatova kuća«) organiziran je politički tečaj, niži i viši. Prvi za aktiviste SKOJ-a, a drugi za članove KK s područja Hrvatskog primorja. U kući bila je smještena i prihvatna bolnica za partizanske ranjenike.

Život u slobodi ne traje dugo. Već 13. studenog 1943. njemačke trupe kreću iz Sušaka prema Crikvenici. Bliži se ponovna okupacija, sada već surovijeg okupatora.

Jedinice njemačke armije dolaze 7. listopada 1943. u Crikvenicu, nakon što su nanijeli velike gubitke dvjema brigadama 13. divizije kod Hreljina.

Osmog listopada, dan nakon njemačkog prodora u Crikvenicu, izvršena je evakuacija svih robnih fondova iz Novog: municije, vojne opreme, hrane i odjeće i sve što je ostalo u dućanima novljanskih trgovaca, a što su oni ustupili NOO. Sve to prebačeno je u Buliće iznad Ledenica. U toj akciji istakla se omladinska radna četa iz Bribira, pored omladine Novoga, Ledenica, Zagona. Osim toga omladina prenosi hranu i ostalu opremu iz Bribira na sigurnija mjesta u šumi.

13. studenog Nijemci su zauzeli Bribir i Novi, ali se 21. studenog povlače, pa tako nakratko postaje Bribir slobodan, sve dok 4. veljače 1944. nisu ponovno došle njemačke jedinice da bi ostale za duže vrijeme.

U prvoj polovici veljače 1944. organizacija SKOJ-a osniva ponovo borbenu grupu, sada od novih omladinaca stasalih za borbu. Komandir te borbene grupe postaje Franjo Dražić Cunjko, a komesar Mihovil Kombol. Zadatak borbene grupe je: izviđanje terena i slanje podataka partizanskim jedinicama, hvatanje neprijateljskih agenata, vršenje raznih diverzija, napad na manje grupe neprijateljskih vojnika, itd. Ovo posljednje u sprezi s dijelovima partizanskih jedinica stacioniranih na ovom terenu.

Osim Franje Dražića i Mihovila Kombola grupu su sačinjavali: Grga Pancić, Stanko Dražić iz Solina, proslavljeni puškomitraljezac, Stanko Dražić Zec, Mladen Čor, Ivan Smojver, Franjo Dražić Lepen, Josip Zlatić i povremeno su korišteni i neki drugi omladinci.

Veliku ulogu je odigrala omladina kada je njemačka okupatorska vlast zajedno s civilnom ustaškom vlašću odlučila podijeliti aprovizaciju (podjela hrane) u prvoj polovini veljače 1944. Omladina i cijeli narod Bribira odlučno su rekli da neće ustaške hrane, iako je hrana bila dragocjena.

Početkom 1944. malo koja primorsko-goranska partizanska jedinica postoji a da u njoj nije poneki bribirski omladinac. U poznatom bjelolasičkom maršu, 19—20. veljače 1944, gdje je od gladi i studeni u snježnoj mećavi ostavilo svoje živote 26 boraca 2. brigade 13. primorsko-goranske divizije sudjelovalo je 29 mladih boraca iz Bribira. Od preživjelih mnogi i danas nose posljedice tih stradanja, jer su im promrzli prsti na nogama morali biti amputirani (Josip Krajačić Matin i Ludvik Čor). Tog marša sjeća se Ivan Brnjac, danas umirovljeni potpukovnik JNA:

»Bio sam omladinski rukovodilac bataljona (2. bataljon 2. brigade). Bataljon je bio smješten u selu Škalići odakle je i počeo marš. Nakon izrazito teških vremenskih uvjeta, gladi i iscrpljenosti pod kojima smo držali položaje u Gornjem Kraju trebalo je borcima povratiti samopouzdanje, snagu i moral za još jedan težak zadatak. Održali smo sastanke skojevskih grupa po četama, kako bi skojevci služili osobnim primjerom ostalim borcima. Koliko je to bio težak marš vidi se iz nekoliko detalja, koje sam doživio. Maršem do ulaska u samu Bjelolasicu došlo je do smrzavanja stoke, zbog čega smo svo teže naoružanje morali ostaviti sakriveno pod snijegom. Na vrhu Bjelolasice vidim prizor: jedan borac izbezumljen na granici smrzavanja izašao je iz prtine, kleknuo je u snijeg, uperio pušku uvis i povikao 'juriš' i ostao u tom položaju sleđen zauvijek. Mnogi smrznuti nisu odmah ni primijećeni, jer ih je snježna vijavica odmah zatrpavala. Jednom borcu je trebalo još kojih 50 metara do prve kuće na Matić-poljani, ali se tu smrznuo.«

Njemačke trupe u kojima je bilo mnogo vojnika hrvatskog porijekla, smještene u istočnom dijelu Bribira, bile su uglavnom po privatnim kućama. To je iskoristila skojevska organizacija i pojačala svoju aktivnost na rasturanju letaka upućenih legionarima. Omladinke su se osmjelile pa su letke ubacivale u štale gdje su držali konje, pa i u džepove odloženih uniformi. Kidale su telefonske linije vojnih poljskih telefona, pisale parole po zidovima i direktno nagovarale legionare da idu u partizane. Sličnu akciju u uspostavljanju veze s legionarima vodila je omladina Štala. Na jedan sastanak omladine u kući Stipe Spoje, tada aktivnog omladinca, upala je patrola od nekolicine legionara, čuvši da se tamo pjeva. Omladina je pjevala tiho pjesmu »Budi se Istok i Zapad«. Prestrašena omladina ubrzo je primijetila da se legionarima sviđa pjesma i da od njih ne prijeti opasnost. Ta veza uspostavljena tu večer njegovana je otprilike mjesec dana, poslije čega je organiziran odlazak legionara u partizane. Odlazak je odgađan sve dok sami legionari nisu uspjeli da jedne noći budu raspoređeni po stražarskim mjestima. Najzad ugovorenog dana, 27. veljače u noći, krenula je grupa od 15 legionara iz garnizona Bribir u partizane i za sobom ostavila prazna sva stražarska mjesta. Legionare su sačekali na izlasku iz grada kod kuće Sobol skojevci i preko Dragaljina, Podskoča i Pokojišća odveli u partizane. Skojevci koji su izveli ovu akciju su: Mica Krajačić, Franjo Krajačić, Mica Šimac, Đurđa Antonić, Božo Antonić i Stjepan Spoja. Legionari su ponijeli sobom u partizane 2 puškomitraljeza, 16 pušaka, 2 ranca municije i više ručnih granata.

Nedugo zatim skojevci Sv. Vida i Ugrina Andrina Stanić, Anica Mikić, Stanka Stanić i drugi organizirali su drugu grupu od 4 legionara, koju su u partizane odveli Franjo Krajačić i Anica Mikić. Treću grupu od trojice legionara, također pripremljenu od skojevaca Ugrina i Sv. Vida, odvela je u partizane Anica Mikić.

Dana 18. ožujka sastaju se skojevci na svoje prvo savjetovanje u partizanskoj bazi u Kurinu. To je bila 1. skojevska konferencija kotara Novi. Za rad omladinske organizacije to savjetovanje je bilo od velikog značaja.

Njemačka vojna komanda uvidjela je opasnost od kontakata vojske i naroda Bribira, pa je 1. ožujka izdala naredbu da se iseli narod iz svih sela Bribira, osim Podgora i Kričine. Naredba je u potpunosti izvršena u toku ožujka. Najviše naroda smjestilo se u selu Podgori i Kričine, te u grižanskim selima Saftići, Šarari, Barci i Miroši. Neke obitelji su otišle u Novi, neke u Selce, a neke u šumu. Povratak u svoje domove bio je zabranjen pod prijetnjom smrtne kazne. Nijemci su minirali napuštena sela. Iz Bribira je povučena u Novi sva njemačka vojska, pa su iseljeni dio Bribira često posjećivale njemačke patrole i manje vojne formacije, pri čemu su pljačkali napuštene kuće, a onog koga bi zatekli ubijali su.

Omladinska udarna grupa izvodi u Bribiru uspješne zadane akcije. Napali su njemačke kurire u lipnju 1944. na cesti Crikvenica—Novi kod Jesenove. Jedan kurir je ubijen, drugi zarobljen. U zavoju Jesenove cestu su porušili partizani kako bi se usporilo napredovanje njemačkih trupa. Na tom mjestu okupator je napravio drveni most kako bi mogao prelaziti s vojskom i ratnom tehnikom. Udarna grupa polila je most benzinom i zapalila ga, a nedaleko u zasjedi čekala da netko ne dođe gasiti dok most ne izgori. Borbena grupa je imala jedan puškomitraljez, nekoliko pušaka i pokoji pištolj.

Dana 9. i 10. travnja održana je prva Okružna konferencija USAOH-a za Hrvatsko primorje u Vratima (Gorski kotar). Na toj konferenciji prisutni su bili i delegati iz kotara Crikvenica i Novi. Samo iz Bribira na konferenciji je bilo prisutno oko 20 delegata i to: Zdenka Požarić, Franka Čor Franičkova, Franka Čor Vigina, Kate Saftić, Mica Saftić, Pavica Kombol, Mica Krajačić, Ljubica Dorić, Slavica Stanić, Ivanka Veljačić, Jelka Strizić, Stipe Tonković, Vera Šimac, Anica Dražić Patina, Jelka Krajačić, Zora Antonić Šajinova, Anica Antonić Zetićeva, Mihovil Kombol, Anica Antonić Zorina i još neki.

Među omladinom je razvijeno natjecanje u svim aktivnostima, kako bi predstojeći 2. kongres USAOJ-a, koji će se održati u Drvaru, dočekali sa što boljim rezultatima. 2. kongres održan je 2—4. svibnja 1944. u Drvaru, a naš delegat na kongresu bio je Stipe Tonković.

Početkom lipnja omladinu, borce i sav slobodoljubivi dio stanovništva ovog kraja iznenadila je i potresla vijest o pogibiji Tome Strizića, vođe bribirskih komunista i organizatora ustanka u Vinodolu. On je pao 10. lipnja 1944. godine nedaleko željezničke pruge između Fužina i Vrata, pokošen mitraljeskim rafalom njemačkih vojnika sa željezničke pruge.

Dana 21. svibnja održana je konferencija USAOH-a za kotar Novi u Bribirskoj šumi. Teme rasprave bile su povezivanje omladine s omladinom na okupiranom području i prorada materijala s 3. zasjedanja ZAVNOH-a, koje je održano u Topuskom 8—9. svibnja (naši delegati: Tomo Strizić, inž. Nikola Brozina, Franjo Borić, Vladimir Car, Pero Komadina, Mate Kršul, Šimun Marušić i Vlado Matetić). Dana 28. i 29. svibnja održana je prva Okružna konferencija AFŽ-a za Hrvatsko primorje u Vratima. Iz Bribira je na toj konferenciji sudjelovao veliki broj mladih predstavnica žena.

Na Ličkom polju omladina u masovnoj akciji prikuplja municiju za naše borce na mjestu bivše crkvice, gdje je uskladištena municija dignuta u zrak, pa je eksplozijom razbacana po okolišu. U toku srpnja borbena grupa Bribira napala je njemačku legionarsku patrolu i ubila dva vojnika i nekog ranila. 1. kolovoza njemački vojnici došli su u Bribir, upali u kuću Anice Kombol, primalje u Bribiru, opljačkali je i, odvodeći je prema Novom, ubili su je u polju i bacili u potok.

Jedna kolona Nijemaca uputila se u Bribirsku šumu, došli su preko Kurina na Lukovo i Okruglo, opljačkavši tom prilikom 3 krave i nešto sitnije stoke. Uhapsili su Micu Strizić, poznatu skojevku, i njenu majku Katu. Odveli su ih u koncentracioni logor u Njemačku. To se dogodilo 4. kolovoza 1944. godine.

Takvi pljačkaški pohodi njemačkih vojnika bili su čest slučaj. Svaki od tih pohoda ostavljao je za sobom poneku civilnu žrtvu među mještanima Bribira. Ogorčenje na te pohode bilo je sve veće, pa je 2. rujna borbena grupa omladine Bribira potpomognuta dijelovima partizanske jedinice postavila zasjedu njemačkim vojnicima u centru Bribira. Kada su naišli njemački vojnici, a to su bili pripadnici 392. legionarske njemačke divizije, omladina i borci otvorili su puščanu i mitraljesku vatru. Legionari su dobili pojačanje, pa su se omladinci iz borbene grupe i borci partizani morali povući. Na mjestu borbe ostala su ubijena 2 njemačka vojnika a nekolicina je ranjena.

Tom prilikom njemački vojnici uhvatili su nekoliko omladinki i starijih žena i na njima iskaljivali svoj bijes. Uhvaćenu Jožicu Skočilić s kćerkom Micom, sinom Srećkom i Josipom vodili su na više mjesta po centru Bribira

tražeći mjesto gdje da ih strijeljaju, no plač djece i njihove majke ipak su učinili to da nisu strijeljani već su ih pustili da idu kući. Drugu grupu u kojoj je bila omladinka Anica Mureta i Marija Svetić s majkom Štefom i Marijom Skočilić ostala je duže izložena maltretiranju njemačkih vojnika. Anica Mureta javila se da će vojnicima donijeti zavoje za ranjenike; pustili su je, a ona se nije vratila. Sakrila se u svojoj kući dok Nijemci nisu napustili Bribir. Omladinku Mariju vukući za kosu njemački vojnik gurao joj je glavu u krv koja je mlazom šikljala iz grudi umirućeg njemačkog vojnika, kojeg su malo ranije pogodili meci omladine i partizanskih boraca. Sva krvava i izbezumljena Marija je očekivala najgore. Poveli su ih prema Novom i n amjestu Podorih odlučili su ih strijeljati. Vojnici su izvlačili žigicu koji će izvršiti egzekuciju. Vidjevši to jedan legionar dobrovoljno se javio da će on izvršiti strijeljanje. Odveo ih je u dvorište susjedne kuće i kada su ostali vojnici malo odmakli prema Novom on je ispalio tri metka u zrak, a uhapšenicima rekao da bježe. Kasnije su saznali da se vojnik zove Joško Crneli, da je sin Bribirke Zore Krajačić Fratrove i oca Slavonca. U ratu je ostao živ i poslije rata oženio je Bribirku Franku Halić.

Njemački vojnici otišli su za Novi, ali se 6. rujna vraćaju u Bribir s mnogo jačim snagama i s odlukom za odmazdu. Zaposjeli su više od dvije trećine Bribira i podigli se na vrh iznad Bribira. Na vrhu su uhvatili i na mjestu strijeljali Dragicu Jurčić, odbornicu Općinskog NOO-a i aktivistkinju AFŽ-a, kada je išla na zadatak zajedno sa još dva partizanska borca. U Bribiru su istog dana strijeljali više starijih osoba: Mariju Skočilić, Vicku Skočilić, Matu Krajačića, Katu Spoja, Mariju Kovačić, Mariju Tonković i Josipa Marinčića. Nakon izvršenog pokolja opljačkali su više zapregnih kola punih krumpira, grožđa, smokava i raznih potrepština, pored toga i jedan kamion natovaren sa svim što su smatrali da je interesantno za pljačku.

Na teror okupatora omladina je odgovarala zbijanjem svojih redova i sa sve većim žarom pristupala izvođenju akcija. Moramo istaknuti akciju omladinske radne čete, koja je 19. i 20. listopada 1944. godine nosila hranu ranjenicima u Mrzle Vodice. Hranu su preuzimale u partizanskoj bazi Zabrdo u Bribirskoj šumi i pjevajući dva dana su išle mokre i promrzle po blatu i snijegu s teretom na leđima od po 20 do 30 kilograma, bez jela, da bi ranjenicima donijele hranu u Mrzle Vodice. Osim hrane nosile su i nešto čarapa i rukavica što su ih same uplele. S teretom hrane na leđima putovalo se noću. Omladina, praćena jednim vodom partizanskih boraca, uspjela se probiti do Mrzlih Vodica, iako su prelazili prugu i ceste što su ih čuvali njemački vojnici. Putem su naišli na njemačku patrolu, ali su borci iz pratnje nakon kraćeg puškaranja odbili neprijatelja. (Ova akcija opisana je s posebnim divljenjem autora članka u listu »Nova mladost« broj 2 od 17. prosinca 1944. godine, glasilu Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Hrvatske za Hrvatsko primorje.)

S bojišta cijele zemlje stizale su vijesti o pogibijama boraca. Od kapitulacije Italije do konca 1944. godine poginuli su redoslijedom pogibija:

— Josip Josipa Mršan, rođen 1923. u Bribiru, poginuo 23. rujna 1943.
— Josip Mate Pipinić, rođen 1925. u selu Dragaljin, zarobljen ujesen 1943, odveden u logor Dachau i tamo pogubljen
— Josip Josipa Spoja, rođen 1919. u selu Kičeri, poginuo 15. rujna 1943.
— Josip Andrije Suden, rođen 1925. u selu Sv. Mikula, zarobljen ujesen 1943. godine, odveden u logor u Njemačku i tamo pogubljen

— Franjo Vladimira Tomić, rođen 1922. u selu Kosavin, poginuo ujesen 1943.
— Ivan Franje Čor, rođen 1919. u selu Podgori, zarobljen 13. studenoga 1943, odveden u logor Mathauzen i tamo pogubljen
— Mato Franje Dorić, rođen 1919. u selu Jargovo, poginuo u listopadu 1943.
— Mirko Ivana Dražić, rođen 1918. u selu Jargovo, poginuo 25. prosinca 1943.
— Mate Matije Halić, rođen 1923. u selu Sv. Mikula, poginuo rujna 1943.
— Juraj Jurja Kombol, rođen 1920. u selu Gradac, poginuo 31. prosinca 1943.
— Ivan Blaža Krmpotić, rođen 1923. u selu Poduljin, poginuo 1943.
— Mihovil Grgura Kršul, rođen 1921. u selu Sv. Vid, poginuo u rujnu 1943.
— Johana Jurja Martinčić, rođena 1923. u selu Poduljin, poginula 26. studenoga 1943.
— Franjo Mate Tonković, rođen 1923. u selu Ugrini, poginuo 3. studenoga 1943.
— Juraj Stjepana Kalafatić, rođen 1922. u selu Poduljin, poginuo 1943.
— Mladen Mihovila Čor, rođen 1927. u selu Kričina, zarobljen i odveden u logor u Njemačkoj i tamo pogubljen
— Veseljko Blaža Krmpotić, rođen 1925. u selu Poduljin, poginuo 1943.
— Zlatko Milana Strizić, rođen 1921. u Bribiru, poginuo 1943.
— Franjo Franje Antonić, rođen 1923. u selu Poduljin, poginuo u svibnju 1944.
— Josip Vladimira Antonić, rođen 1928. u selu Podgori, poginuo 1944.
— Nedeljko Andrije Bukovac, rođen 1922. u Bribiru, poginuo 16. travnja 1944.
— Anton Antona Butorac, rođen 1919. u Ledenicama, živio u Bribiru, poginuo 1944.
— Franjo Ivana Čor, rođen 1919. u selu Kričina, poginuo 10. prosinca 1944.
— Srećko Srećka Čor, rođen 1921. u selu Kričina, poginuo 17. listopada 1944.
— Stjepan Mate Dorić, rođen 1919. u selu Jargovo, poginuo 3. siječnja 1944.
— Ivan Lovre Frković, rođen 1919. u selu Sv. Vid, poginuo 17. prosinca 1944.
— Franjo Vjekoslava Jurčić, rođen 1924. u selu Dragaljin, poginuo 14. travnja 1944.
— Rudolf Ivana Kleković, rođen 1923. u selu Kosavin, umro od ranjavanja u bolnici Bari kolovoza 1944.
— Roko Pavla Kombol, rođen 1924. u selu Poduljin, umro 17. ožujka 1944.
— Ivan Josipa Kraljić, rođen 1921. u selu Kričina, zarobili ga Nijemci 1944, odveden u Njemačku i tamo pogubljen
— Ivan Josipa Kršul, rođen 1922. u selu Sv. Vid, poginuo 22. veljače 1944.
— Engelbert Matije Ligatić, rođen 1922. u selu Štale, poginuo 22. svibnja 1944.

— Juraj Josipa Mavrinac, rođen 1922. u selu Gradac, umro 4. veljače 1944. u bolnici
— Ivan Mirka Mikić, rođen 1921. u selu Ugrini, poginuo 15. travnja 1944.
— Nedeljko Marka Rukavina, rođen 1924. u Bribiru, poginuo 10. studenoga 1944.
— Franjo Franje Špalj, rođen 1924. u selu Podgori, poginuo 17. studenoga 1944.

Prorijedili su se redovi omladine Bribira, jedna generacija je skoro izbrisana. Sve su to bili mladi u dobi od 16 do 26 godina. Jedni su padali, drugi su zauzimali njihova mjesta i tako unedogled. U zimi 1944. na 1945. godinu, a tako i proljeće 1945, brojni partizanski punktovi, komande mjesta i komande područja, te narod smješten u šumi živjeli su u neprekidnoj napetosti i pripremnom stanju, jer je njemački okupator u šumu ubacivao specijalno uvježbane jedinice za gerilsko ratovanje, takozvane »trupove«. Oni su u tom periodu učinili mnogo štete i izazvali mnoge gubitke u ljudstvu i kadrovima pozadinskih ustanova.

9. i 10. prosinca održan je slet u Delnicama, na kojem je bilo prisutno iz Bribira desetak omladinki i omladinaca.

29. prosinca 1944. četnici popa Đuića su oko 2 sata izjutra zapalili mjesto Bribir u prolazu kroz Vinodolsku dolinu prema Rijeci, nakon što su oko 3 dana boravili u Bribiru. Dok je grad bio u plamenu oni su činili zlodjela pljačkajući i paleći kuće bribirskog naroda. Ubili su Johanu Barišić staru oko 50 godina i popalili 78 kuća, zgradu osnovne škole, te starodrevnu crkvu Sv. Petra i Pavla. Za Novu godinu 1945. bribirska Omladinska radna četa posjetila je jedinice 13. divizije stacionirane oko Bribira, zatim Komandu mjesta Novi i Komandu primorskog područja, odnijela im darove i s njima dočekala Novu godinu. Jedan dio čete ostao je u Bribiru da spasava kuće, koje su zapalili četnici.

Omladina se, pored svih svojih zadataka, obavezala da će borce snabdijevati solju. Tako je u siječnju 1945. sakupila, kuhanjem mora, 19 kilograma soli, koju su dvije omladinke odnijele u Lokve i predale 43. istarskoj diviziji.

Na prijedlog KK SKOJ-a i KO USAOH-a organiziran je udarnički tjedan u natjecanju za pomoć porodicama boraca NOR-a i socijalno ugroženim osobama, kao i pomoći borcima.

Radost i veselje su na svakom koraku, očekuje se oslobođenje. 29. travnja kroz Bribir prolaze 19. i 26. dalmatinska divizija, jedinice 13. divizije štite planinski dio od prodora njemačkih snaga, koje se povlače, izbija preko Kamenjaka na Grobničko polje dok najzad nije završila na Soči.

Na tenkove i kamione koji prolaze kroz Bribir omladina stavlja cvijeće, kiti svoje borce jorgovanom koji je tog proljeća izuzetno bogato cvao. Dana 16. travnja Hotela »Therapia« u Crikvenici pretvoren je u bolnicu 4. armije. 1. svibnja snage 4. armije prodrle su na teritorij Trsta i vodile žestoke uličnе borbe u centru grada.

9. svibnja potpisana je bezuvjetna kapitulacija Njemačke. Završio je 2. svjetski rat.

U toku 1945. do oslobođenja nadomak slobodi poginuli su:
— Stanislav Petra Jurčić, rođen 1919. u selu Dragaljin, poginuo 22. svibnja 1945.
— Franjo Silvestra Kombol, rođen 1922. u selu Jargovo, poginuo 15. siječnja 1945.

— Ivan Ivana Parac, rođen 1924. u selu Kričina, poginuo 1945.
— Henrik Joakima Šimac, rođen 1919. u selu Štale, poginuo 21. siječnja 1945.
— Ivan Josipa Tus, rođen 1923. u selu Podskoči, umro 1945.

Pale su zadnje žrtve, konačno smo dočekali zauvijek stečenu slobodu. Omladinska radna četa sada radi na njezi ranjenika smještenih po hotelima Crikvenice i Novoga. Kao radnice, bolničarke i ostalo osoblje svim svojim mladenačkim entuzijazmom njeguju ranjene borce. Uključuju se u rad narodne vlasti i svih društveno-političkih institucija. Marija Krajačić postaje predsjednik ONOO-a Bribir, Vera Šimac također radi u općini Bribir, Andrina Stanić-Stojević radi u KNOO-u Novi, Đurđa Antonić u KK SKOJ-a još od prije oslobođenja, Jelka Krajačić u KO USAOH-a, također od prije oslobođenja, Stipe Tonković isto tako u Okružnom komitetu SKOJ-a za Hrvatsko primorje, te mnogi drugi koji ovdje nisu spomenuti.

Omladina prianja na akcije obnove porušenog i popaljenog Bribira. Na rad u Istru, da bi pomogli izgradnji vlasti i političkog sistema, odlaze: Jelka Krajačić, Irena Skočilić, Mica Šimac, Božica Skočilić, Katica Šimac, Anđelika Čor, Mihovil Kombol i drugi. Mnogi odlaze na rad u industriju, a neki na školovanje. Počeo je život u slobodi.

U operativnim jedinicama sudjelovale su sljedeće omladinke: Andrina Stanić, Anka Krajačić, Anka Tomić, Jelka Buneta, Johana Stanić, Anica Čor, Katarina Mikić, Marija Svetić, Jelka Dražić, Marija Brozičević, Mara Dražić, Marija Antonić, Anka Skočilić, Milka Dražić, Nada Antonić, Ivanka Veljačić, Franciska Tus i Johana Martinčić. Poginule su u borbama ili na zadacima NOP-a:

— Franciska Stjepana Tus, rođena 1920. u Bribiru u selu Podskoči, poginula 15. lipnja 1943. kod Gornjeg Vakufa (Bosna) kao borac 2. čete 2. bataljona 11. vojvođanske brigade 16. divizije;
— Martinčić Jurja Johana, rođena 1923. u Bribiru u selu Poduljin, poginula 26. studenog 1943. kod Ledenica, kao borac u Bataljonu »Matija Gubec«;
— Nada Nikole Antonić, rođena 1924. u Bribiru, poginula 27. siječnja 1943. u Bribiru kao član Odbora AFŽ-a za Hrvatsko primorje.

U toku NOB-a poginulo je 73 omladinaca i omladinki do 25 godina.

OMLADINCI NOSIOCI PARTIZANSKE SPOMENICE 1941. IZ BRIBIRA

1. Antonić Mate, rođen 1921, Bribir, Štale
2. Antonić Mate, r. 1922, Bribir, Podgori
3. Antonić Petar, r. 1921, Bribir, Podgori
4. Barac Zvonko, r. 1920, Bribir, Kičeri
5. Brozičević-Skočilić Anka, r. 1923, Bribir, Jargovo
6. Brozičević Vicko, r. 1921, Bribir, Podgori
7. Čor Branko, r. 1920, Bribir, Kričina
8. Dorić Josip, r. 1922, Bribir, Jargovo
9. Dražić Slavko, r. 1924, Bribir, Kosavin

10. Jurčić Josip, r. 1920, Bribir, Štale
11. Kalafatić Blaž, r. 1921, Bribir, Štale
12. Kombol Rudolf, r. 1920, Bribir, Sv. Vid
13. Kombol Stanko, r. 1918, Bribir, Jargovo
14. Krajačić Josip Beli, r. 1919, Bribir, Štale
15. Lončarić Veljko, r. 1925, Bribir, Jargovo
16. Martinčić Roko, r. 1920, Bribir, Poduljin
17. Marušić Vlado, r. 1923, Bribir, Kričina
18. Mureta Ivan, r. 1923, Bribir, Podskoči
19. Mureta Josip (Josipov), r. 1921, Bribir, Podskoči
20. Mureta Josip (Dionizov), r. 1921, Bribir, Podskoči
21. Mureta Mihovil, r. 1921, Bribir, Gradac
22. Mureta Milan, r. 1922, Bribir, Podskoči
23. Mureta Slavko, r. 1924, Bribir, Podskoči
24. Mureta Srećko, r. 1919, Bribir, Gradac
25. Pancić Vinko, r. 1920, Bribir, Štale
26. Plovanić Mihovil, r. 1921, Bribir, Štale
27. Plovanić Mladen, r. 1922, Bribir, Dragaljin
28. Saftić Ivan, r. 1923, Bribir, Podskoči
29. Saftić Juraj, r. 1918, Bribir, Sv. Vid
30. Skočilić Josip Kurilo, r. 1920, Bribir, Jargovo
31. Skočilić-Dražić Milka, r. 1922, Bribir, Kosavin
32. Spoja Božo, r. 1921, Bribir, Jargovo
33. Stanić Pavao, r. 1922, Bribir, Sv. Vid
34. Stanić Vladimir, r. 1920, Bribir, Sv. Vid
35. Stipeč Marijan, r. 1926, Bribir, Podskoči
36. Stipeč Vinko, r. 1923, Bribir, Podskoči
37. Strizić Vinko, r. 1922, Bribir, Kičeri
38. Šimac Franjo, r. 1925, Bribir, Štale
39. Tonković Stjepan, r. 1925, Bribir, Podskoči
40. Tonković Vinko, r. 1920, Bribir, Podskoči
41. Tus Ivan, r. 1921, Bribir, Podskoči
42. Tus Mirko, r. 1921, Bribir, Podskoči
43. Veljačić Filip, r. 1917, Bribir, Kičeri

OMLADINCI UČESNICI NOB-a 1941. KOJI NISU NOSIOCI SPOMENICE 1941. JER SU POGINULI, UMRLI ILI NISU POKRETALI POSTUPAK

44. Antonić Franjo Dogljač, rođen 1923, Bribir, Poduljin
45. Antonić Nada, r. 1924, Bribir, Centar
46. Antonić Vladimir, r. 1920, Bribir, Kičeri
47. Čor Franjo, r. 1919, Bribir, Kričina
48. Čor Srećko, r. 1921, Bribir, Kričina
49. Dražić Mirko, r. 1919, Bribir, Jargovo
50. Dražić Vladimir, r. 1919, Bribir, Jargovo
51. Kalafatić Ivan, r. 1922, Bribir, Štale
52. Kombol Josip, r. 1922, Bribir, Gradac
53. Kraljić Josip, r. 1919, Bribir, Kosavin

54. Kraljić Ivan, r. 1921, Bribir, Kričina
55. Kršul Ivan Pintar, r. 1922, Bribir, Sv. Vid
56. Kršul Josip Škvic, r. 1922, Bribir, Štale
57. Klekovič Rudolf, r. 1922, Bribir, Kosavin
58. Mance Ljerka, r. 1924, Bribir, Gradac
59. Mršan Josip, r. 1923, Bribir, Bribir
60. Mureta Josip Šut, r. 1921, Bribir, Dragaljin
61. Pećarić Ivan, r. 1924, Bribir, Podskoči
62. Požarić Franjo, r. 1922, Bribir, Kričina
63. Rogić Josip, r. 1922, Bribir, Centar
64. Skočilić Ivan, r. 1923, Bribir, Štale
65. Spoja Slavko, r. 1923, Bribir, Jargovo
66. Stipeč Slavko, r. 1923, Bribir, Podskoči
67. Spoja Stanko, r. 1921, Bribir, Jargovo
68. Spoja Slavko, r. 1923, Bribir, Jargovo
69. Smojvir Stanko, r. 1923, Bribir, Podugrinac
70. Stipeč Ivan, r. 1924, Bribir, Podskoči
71. Stipeč Mihovil, r. 1925, Bribir, Podskoči
72. Tonković Mate, r. 1923, Bribir, Gradac
73. Tonković Nada, r. 1924, Bribir, Dragaljin
74. Tomić Franjo, r. 1922, Bribir, Kosavin
75. Tus Ivan, r. 1923, Bribir, Podskoči
76. Tus Nikola, r. 1920, Bribir, Ugrini
77. Varelija Mate, r. 1922, Bribir, Podgori
78. Vlastelić Ivan, r. 1917, Bribir, Podgori

BILJEŠKE

Nemoguće je u ovako kratkom napisu obuhvatiti omladinski pokret. Omladina je bila svugdje. Tamo gdje se začela, tekla i završila oslobodilačka borba. Omladina se borila, komandirala, stvarala forme djelovanja omladine, SKOJ-a, Partije, narodne vlasti, sudstva i svih ostalih institucija. Pisati o omladini u ratu znači pisati o oslobodilačkom ratu u svim njegovim detaljima, a to je vrlo opsežan zadatak. Ako ovaj napis imalo pridonese upotpunjavanju građe o mladima u oslobodilačkom ratu trud oko njegova sastavljanja bit će opravdan.

Pri sastavljanju ovog napisa korišteni su sljedeći izvori podataka:

[1] Andrija Tus: »Bribir u revolucionarnom pokretu i oslobodilačkom ratu«.

[2] Stipe Tonković: »Omladina kotara Novi u NOB 1941—1945«, VZ br. 4.

[3] Mladen Plovanić: »Neki brojčani pokazatelji o sudionicima NOB-a u Vinodolu 1941. godine«, VZ br. 2.

[4] Stipe Tonković: »Omladinska četa Bribira 1941. godine«, VZ br. 2.

[5] Vidi bilješku broj 2.

[6] Dokument se nalazi u muzejskoj zbirci u Bribiru.

[7] Vidi bilješku broj 2.

[8] Vidi bilješku broj 2.

[9] Andrija Tus, »Bribir u revolucionarnom pokretu i oslobodilačkom ratu«.

[10] Podaci za period 1943—1945. korišteni iz materijala Davorin Ježić: »Dogodilo se u Vinodolu 1943—1945, VZ br. 4.

[11] Pored navedenog korišteni su izvori informacija u izjavama sudionika događaja: Božo Spoja, Josip Skočilić, Milka Skočilić-Dražić, Stanko Dražić, Franjo Dražić Lepen, Franjo Dražić Cunjko, Božo Dika, Kate Antonić-Saftić, Josip Mureta, Vinko Stipeč, Ivan Veljačić, Anka Veljačić-Krajačić, Marija Dražić-Svetić, Mica Sobol-Skočilić, Jelka Ježić-Krajačić, Irena Brnjac-Skočilić, Anka Strizić-Martinčić, Franka Kršul, Katarina Kršul, Stanka Stanić-Ugrin, Slavica Marušić-Stanić, Anica Kršul-Tonković, Mare Tonković-Strizić, Franka Ugrin-Tus, Zorka Kalafatić, Vlado Stanić, Mladen Kršul, Josip Tonković.